

Розовик І. В., здобувач ступеня вищої освіти магістр навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Шевчук Р. М.*

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ПРАВОВА ЦІННІСТЬ І ГАРМОНІЗАЦІЙНИЙ ЧИННИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ ДІЙСНОСТІ

Філософське розуміння справедливості не лишалося незмінним протягом історичного розвитку філософсько-правової думки. Зміст категорії «справедливість» донині продовжує уточнюватись і збагачуватись завдяки зусиллям філософів, правознавців та представників інших суспільних наук. Водночас зазнає розвитку знання про суспільство і людину, право й мораль, що також зумовлює потребу в дослідженні ролі та значенні справедливості для розвитку людини, суспільства, правової реальності.

Предметом людського осмислення завжди були поняття «рівність», «свобода», «справедливість», «закон», зміст яких дає змогу осягнути специфіку природи права, його онтологічні засади, цінності та значущість для життя людини й суспільства. Цими проблемами переймається саме філософія права з її постійним пошуком істини про право.

Власне реалії практичної діяльності людини в суспільстві та природному середовищі, моральному універсумі й правовій дійсності вимагають ушляхетнення загальнолюдськими ідеалами та цінностями, серед яких чільне місце посідає справедливість. Такого ушляхетнення потребує й вітчизняна правова дійсність і суспільне буття.

Проблематикою, пов'язаною з визначенням генезису справедливості, займалися такі зарубіжні вчені, як П. Бельда, О. Вайнбергер, Ж. Дабен, П. Колер, К. Косціо, Х. Ф. Лорка-Наварет, Г. Луф, Ж. Маритен, В. Майхофер, Е. Фехнер, Г. Шварц-Ліберман фон Валендорф, П. Штрассер та інші.

Серед вітчизняних вчених зазначену проблематику досліджували: А. Адлер, Б. Ананьєв, Ю. Антонян, О. Бандура, А. Басс, Л. Берковіц, З. Дубінко, М. Єнікеєв, Л. Кравченко, О. Рагінов та інші.

Зазначені вчені зробили значний внесок у дослідження сутності та функцій справедливості в суспільстві. Проте потребує більш детального вивчення системне дослідження справедливості як правової цінності й гармонізаційного чинника української правової дійсності.

Мета публікації полягає в тому, щоб на підставі досягнень філософії, філософії права та правознавства, здійснити науковий аналіз справедливості як правової цінності і гармонізаційного чинника вітчизняної правової дійсності.

Справедливість – це самосвідомість, самовираження та самооцінка права, правова оцінка решти всього позаправового. Навіть втілюючись у конкретній правовій системі, справедливість значною мірою залишається явищем правосвідомості, соціальним критерієм права.

Генезис поняття «справедливість» у філософсько-правовій думці триває ще з давніх часів і до наших днів. У сучасній теорії права цю категорію визначають як принцип права, принцип юридичної відповідальності, соціально-політичний та моральний ідеал, оцінку відносин людських інтересів, критерій розподілу прав і обов'язків між членами суспільства, визначення меж їх свободи.

Справедливості не достатньо для права: вона – абстрактне вираження того, що повинно робитися відповідно до права – іншої справедливості немає і бути не може. Принцип справедливості передбачає: не всім одне і те саме, а кожному своє, бо для нерівних рівне стало б нерівним. За умов природної неоднаковості людей було б, за словами В. С. Соловйова, дуже сумно, якби всі люди мали духовно та фізично одне обличчя. Тоді й сама чисельність людей не мала б сенсу – пряма рівність між ними зовсім неможлива: вони можуть бути рівні не самі по собі, а тільки через однакове своє співвідношення з чим-небудь іншим, загальним і вищим.

На нашу думку, загальний принцип, який можна виявити, аналізуючи різні втілення ідеї справедливості, полягає в тому, що стосовно один одного люди мають право на певний

відносний стан рівності або загальним і безумовним моментом усіх сучасних концепцій справедливості є ідея прав людини, тобто визнання однакового поводження з людьми і відмова від привілеїв та імунітетів, пов'язаних із національними та релігійними ознаками, або нерівності, відповідно до якої розподіляються блага.

Вивчення проблем справедливості дає можливість глибше осягнути сенс і зміст сучасних процесів державо- та правотворення. Загальним і безумовним елементом усіх сучасних концепцій справедливості є ідея прав людини.

Дослідивши справедливість як суспільну та правову цінність, можна стверджувати, що справедливість постає життєво важливим для збереження і розвитку суспільства ціннісно-етичним орієнтиром. Це – один із критеріїв оцінки всіх політичних і державно-правових явищ, покликаний служити загальному благу та кожному індивідууму. Але справедливість неможлива без багатьох моральних якостей, тобто «внутрішніх» вимог як до законодавця, так і до кожного з індивідів.

Практична й пізнавальна проблеми дослідження вітчизняної правової дійсності на високому рівні дискурсу, який межує з рівнем філософсько-правових узагальнень, хоч на нього і не виходить, ускладнюється, а отже, актуалізується складними та неоднозначними процесами міжетнічної взаємодії за умов світових глобалізаційних процесів та інтеграції України в європейський правовий простір.

Можна дійти висновку, що справедливість як засіб подолання суперечностей розвитку вітчизняної правової дійсності має вияв у таких міркуваннях:

1) без принаймні відносно визначеної мети правотворчість утрачає сенс, оскільки зникають критерії оцінки ефективності прийнятих законів. З позицій філософії права такою метою є забезпечення його реальної дієвості та ефективності в суспільстві, що може бути досягнуто лише за умови його відповідності ідеальній моделі правового буття, яка проголошує панування справедливості;

2) право виникло та розвивається заради втілення в життя ідеї справедливості. Воно є тим суспільним ідеалом, на яке має орієнтуватися законодавство. Справедливість – це і є таке право, за якого кожен індивід отримує те, на що заслуговує, що є

невід'ємною частиною блага в суспільстві, те, чого так сильно потребує. Це своєрідна рівновага та баланс суспільних потреб і можливостей, де право іманентно передбачає справедливість, а справедливість має правову основу, тобто є реальною та захищеною правом. Звісно, право не забезпечує абсолютної справедливості, воно передбачає нерівність, але намагається звести її до мінімуму;

3) мудрість і мужність влади, здатної досягнути верховенство соціальної справедливості як правової цінності та морального імперативу, влади, яка з гідністю може усунути все хитке, досягнувши стану стабільності й упевненості, - ось що є душею істинної демократії.

Глушкова Г. В., курсант 1-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук *Усачова К. С.*

ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДВОМОВНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогодні проблема двомовності в Україні є як ніколи актуальною, адже тривале співіснування російської та української мов перебуває на вістрі багатьох соціальних і політичних суперечностей.

Білінгвізм та диглосія є історичним надбанням не лише нашої країни. Окрім України, яскравим представником країн білінгвів є Канада, що своїм прикладом вказує на позитивний аспект цього явища.

Мета розвідки полягає в розгляді впливу двомовності на культурно-національний розвиток українців.

Білінгвізм (двомовність) полягають у здатності людини вільно послуговуватися двома мовами для спілкування. Володіння двома чи більше мовами, підвищує етико-культурний рівень людини, тому є зв'язковою ланкою для розуміння одне одного.